

РЕЦЕНЗІЯ

НА КНИЖКУ "АГРАРНА РЕФОРМА Л. Д. КУЧМИ В УКРАЇНІ" (АВТОР — П. І. ГАЙДУЦЬКИЙ)

Книга академіка, директора Інституту стратегічних оцінок при Президентському фонді Леоніда Кучми "Україна" Павла Івановича Гайдуцького "Аграрна реформа Л.Д. Кучми в Україні" викликала нашу неабияку зацікавленість, адже по надрукованих про нього і ним раніше публікаціях, книгах, автобіографії ми вбачали в особі колишнього Президента України представника промисловості, радше військово-промислового комплексу та аж ніяк не аграрної сфери. В запропонованій читачеві книзі розкриваються нові грані таланту державного діяча, політика, чий помисли були спрямовані не лише на забезпечення технологічного прориву у ведучих галузях економіки в 90-ті роки, але й у повній мірі забезпечити населення продовольством.

За браком часу не все вдалося, але основи реформування сільського господарства було закладено і вони діють, в основному, успішно.

Новітні технологічні, економічні і соціальні тенденції, що відбуваються в процесі формування постіндустріального суспільства, вимагали в перші роки незалежності України нових підходів до зміни управління національною економікою, подолання усталених стереотипів розвитку галузей економіки, перебудови діючих господарської, фінансової, соціальної та інших систем, в тому числі аграрної сфери, найменші перебої якої відразу відчувало все суспільство.

Як видно з книги, Л.Д. Кучма розумів в якому напрямі постійного розвитку перебувають глибокі глобалізаційні процеси, які спрямовані на результат все більш інтенсивної і різноманітної по формах конкурентної боротьби на світових ринках виробників товарів і послуг національних держав та континентів. У результаті істотно збільшується фінансове навантаження на державу, оскільки стратегічні чинники розвитку економіки, суспільства і самої людини — наукові знання, рівень і якість освіти, стан здоров'я, спорт, дозвілля, довкілля та інші, в тій чи іншій мірі формуються в рамках суспільного сектора.

За 20 років від початку аграрної реформи в аграрному секторі України відбулися радикальні зміни, які привели до запровадження паювання земель і майна колгоспів та радгоспів, до оренди земельних і майнових паїв, обов'язковості сплати орендарями орендної плати селянам за їх паї, введення в дію фіксованого податку пільгових кредитів та інших економічних преференцій.

У зв'язку із цим науковий інтерес та практичне значення становлять практично всі розділи книги, де автор, на основі історичного підходу, опрацювання великого масиву статистичного матеріалу, власного досвіду розкриває еволюцію аграрних реформ у країнах світу та порівнює їх з Україною, зазначає ведучу роль в цих перетвореннях діючого в той час Президента України Леоніда Даниловича Кучми.

Цікавими і змістовними є символічні порівняння століпінської аграрної реформи з кучмівською, обидві з яких відбувалися на зламі століть. Проте їх результати різні. Перша мала на меті завершити селянську реформу 1861 року та вберегти царську Росію від революції, що їй не вдалося, друга — повернути цивілізованим способом землю селянам, зробити їх дійсними господарями землі, що стало дійсністю. Особливу увагу приділено земельній, господарській, фінансовій та соціальній реформам.

Структура книги підпорядкована її меті, завданням і складається з трьох великих за обсягом розділів та відповідних підрозділів, післямови, висновків, оцінок та пропозицій. В них стисло, чітко і послідовно викладено хро-

нологію дій Президента України для забезпечення поставленої мети — в стислі строки провести реформування аграрного сектору економіки.

Практично, у кожному розділі показана роль лідера нашої держави Л.Д. Кучми на його тернистому шляху до започаткування реформи в аграрній сфері. "Через тернії до зірок", так, за влучним висловом письменників, можна прослідкувати нелегкий шлях до реформи, який починався з організації навколо себе однодумців, фахівців, новаторів кардинальних земельних перетворень, з боротьби проти запечкованої опозиції, підготовки десятків нормативно-правових документів, які забезпечували прозорість і порядок використання землі та управління земельними відносинами. Перетворення проходили не просто, але незмінним показником обраного шляху залишалося одне — забезпечення населення продовольством. І феномен успіху реформ спрацював — наполегливість, політична воля, масштабність та терміни впровадження забезпечили її успіх. Отже, відповідь на питання чому аграрну реформу в Україні називають кучмівською знайшла своє підтвердження.

Проте за браком часу президенства Л.Д. Кучми багато питань залишилися не вирішеними, а темп продовження започаткованої реформи його наступниками було втрачено, що призвело до наступних в'яло текучих змін. Так, наприклад, до цього часу не унормовано питання про виробничу діяльність та фінансові підзвітність агрохолдингів, не вирішене просторове розміщення трудових ресурсів, залишається розвальною соціальна інфраструктура, а відсутність житлових, комунальних та побутових послуг суттєво вплинула на міграційний рух населення селомісто, особливо молоді, залишаються не вирішеними питання кредитування, оподаткування, транспортної доступності.

Потребує адаптації до стандартів Євросоюзу та вимог СОТ вітчизняне законодавство, необхідні нові, ринкові форми співпраці науки і виробництва, соціального партнерства, постійна, дійова і конкретна підтримка сільськогосподарських підприємств усіх форм власності з боку держави.

У цілому, слід зазначити, що положення та висновки, оцінки та пропозиції які містяться в книзі П.І. Гайдуцького "Аграрна реформа Л.Д. Кучми в Україні", є обґрунтованими і доведеними до логічного завершення. Вони можуть та повинні бути використані як у подальших теоретико-методологічних дослідженнях науковців у даній сфері економічних знань, так і в практиці державного управління.

Перед нашою державою, яка має сприятливі природні умови для розвитку сільського господарства і перейшла до ринкових відносин, з'являється широкий простір для успішного розвитку. В сільському господарстві України виникає багато проблем, вирішення яких дасть змогу вийти на рівень порівняно з показниками країн Західної Європи. Тому слід звернути особливо увагу на подолання наслідків економічної кризи, фінансове оздоровлення, забезпечення прискорення економічного зростання. Особливе значення необхідно надати реформуванню аграрного ринку, розвитку аграрної науки.

Вважаємо, що запропонована читачам книга дасть новий поштовх до роздумів про майбутній розвиток села, надихне науковців, політологів, аспірантів, студентів і практиків на нові реальні кроки подальшого розвитку "кучмівської" аграрної реформи.

Рецензенти:

Федоренко В. Г., доктор економічних наук, професор, науковий співробітник Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України,

Гнибіденко І. Ф., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України